

HOOFDSTUK VII

DUITSCHHE NEDERLAAG. — ACTIVISTISCHE INEENSTORTING.

Vanaf de tweede helft van 1917, 't is te zeggen, sinds den grooten veldtocht voor den vrede, hebben wij de Duitsche regeering ter plaatse zien trappelen inzake activisme. Stilaan werden de remmen toegedraaid. De militaire partij (Ludendorff) en sommige annexionisten gelukten er nog in de regeering te doen handelen tenminste betreffende punten die haar niet al te rechtstreeks in het gedrang brachten, maar zoodra M. von Hertling, van het Beiersche Centrum, aan het bewind kwam zakte de Flamenpolitik voor goed. Niet alleen trappelden men ter plaats, niet alleen werden de remmen toegedraaid, maar alengskens trok Duitschland zich terug. Daar was natuurlijk maar één enkele reden toe : Duitschland wilde den vrede; het voelde zich ten einde. Welnu, men wist te Berlijn zeer goed *dat de Bondgenooten klaar zagen in de Flamenpolitik* en dat de eerste voorwaarde van vredesonderhandelingen, ja zelfs van een wapenstilstand, de verzaking, de algeheele verzaking aan België zou zijn. Intusschen brak het groot offensief van maarschalk Foch los en na twee, drie weken wist men dat het begin van het einde daar was. Van dit oogenblik af, 't is te zeggen, vanaf het begin Augustus, liet men de activisten totaal los en men maakte zich gereed om ze over boord te werpen. Dit was de welverdiende belooning voor hun verraad. Dit was het bewijs dat Duitschland hen slechts genomen had voor zijne makelaars. In zijn programma-rede voor de hoofdafdeeling van den Reichstag maakte de kanselier Hertling zelfs geen gewag van Vlamingen en Walen; hij erkende niets dan « Belgen »!

Eene redevoering van den Staatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, Solf, bekrachtigde de rede van den kanselier en ten slotte gaf de onder-kanselier, von Payer, den genadeslag :

« De noodige verstandhouding tusschen België en ons zal des te gemakkelijker vallen daar onze economische belangen dikwijls gelijklopend zijn; inderdaad, België kan ons hinterland niet missen. Wij hebben evenmin reden om te betwijfelen dat de zooveel besproken Vlaamsche kwestie door België zal worden opgelost in den zin van de rechtvaardigheid en van de politieke wijsheid. »

De activisten vonden dit eene harde noot om kraken. In zijne zitting van 16 Augustus besloot de « Raad van Vlaanderen » dat de « Commissie van Zaakgelastigden » na de uitroeping van de zelfstandigheid gesticht, ontslag zou nemen. Deze ontslagneming werd trou-

wens slechts in bijkomende orde geweten aan de houding van de Deutsche regeering. Inderdaad, de Commissie der Zaakgelastigden, rechtstreeks afhankelijk van den « Raad van Vlaanderen », ging gebukt onder het schrikbewind van de « Jong Vlamingen », die in de Commissie de meerderheid uitmaakten en voor het meerendeel alle politieke ondervinding misten.

Aldus nam men dit voorwendsel te baat om de « Commissie van Zaakgelastigden » te vervangen door den « Vlaamschen Hulpraad » wiens leden rechtstreeks zouden aangeduid worden door den gouverneur-generaal en dus voor het weinige — het zeer weinige — dat zij te zeggen hadden — niet van den Raad van Vlaanderen zouden afhangen. Zij hadden ook meer uitgebreide rechten. Dit alles bewijst natuurlijk wat de verstandelijke en politieke beteekenis was van de leiders der activistische bende. Spreken wij niet over hunne zedelijke beteekenis.

Ik haal deze feiten aan volgens het « *verslag over de Flamenpolitik* » n° 9 (16 Augustus-15 September 1918) van den chef van het bestuur voor Vlaanderen, M. Schaible).

Daar hun algemeene toestand steeds erger werd, weigerden de Duitschers het bevel te laten verschijnen dat de bevoegdheid bepaalde van den « Hulpraad » zooals zij eraan verzaakten dezès stichting officieel af te kondigen. Niettemin begon de nieuwe Commissie hare werking. (Verslag over de Flamenpolitik n° 10, 16 September-1 October 1918.)

Verslagen van zittingen van de « *Commissie der Zaakgelastigden* ».

Hier volgen enkele uittreksels van de verslagen der belangrijke zittingen van de Commissie. Men lette vooral op de kuiperijen met het oog op eene toenadering met de passivisten.

WIJ MOETEN DUS WENSCHEN DAT HET DUITSCHE LEGER STAND HOUDE EN NOG LANG ZOU STAND HOUDEN ZOODANIG, DAT WIJ ACHTER HET DUITSCHE FRONT ZOOVEEL MOGELIJK KUNNEN VERWEZENLIJKEN. WANT DIE POLITIEK IS DE MIJNE, DAT WIJ ZOOHAAST MOGELIJK HET VLAAMSCH PRO-GRAM MOETEN VERWEZENLIJKEN EN DE ENTENTE VOOR VOLDONGEN FEITEN STELLEN. ALS WIJ ACHTER HET DUITSCHE FRONT DIE VERSCHILLENDE PUNTEN VAN ONS PROGRAM KUNNEN VERWEZENLIJKEN DAN BEN IK NOG ALTIJD OVERTUIGD DAT ZIJ, DIE WIJ NOEMEN DE PASSIEVEN, ZULLEN BIJSPRINGEN OM HET BESTAANDE TE VERDEDIGEN.

(J. De Decker, voorzitter.)

Bespreking van het programma.

M. Leo Meert houdt lezing van den volgenden tekst, die hij na rijpe overweging opgesteld heeft, om hem aan de commissie van Zaakgelastigen te onderwerpen :

« De Commissie van Zaakgelastigen, willende de Vlaamsche Politiek naar de eendracht zoowel naar binnen als naar buiten sterken, streeft ernaar de eendracht bij de verschillende Vlaamschgezinde groepeeringsen te herstellen. Om dit te verwezenlijken hebben al de leden zich vereenigd op een eenheidsplatform dat tot grondslag der werking de herstelling van den Staat België noemt, echter alleen op federatieven grondslag. De vertegenwoordigers der verschillende groepeeringsen, in acht nemend de huidige mogelijkheden, en bewust van het groote gewicht en den ernst van het geschiedkundig oogenblik voor Vlaanderen, sluiten zich bij dat eenheidsplatform aan en verbinden zich het doelmatig te verdedigen en al hunne krachten te wijden aan de doorzetting ervan. Toch doet daardoor ook niemand in het minst afbreuk aan het programma zijner groepeeringsen.

« De Commissie van Zaakgelastigen is bereid in onderhandelingen te treden met elke Belgische Regeering die het principie van een federatief België huldigt. »

..De heer Leo Meert wijst erop dat hij in zijn tekst geschreven heeft « streeft er naar de eendracht bij de verschillende Vlaamschgezinde groepeeringsen te herstellen » en dat hij daarmee ook de passieven bedoeld heeft. Hij gelooft dat er werkelijk moet getracht worden om een zoodanigen toestand te scheppen, dat een verzoening tusschen de activisten en de passieven mogelijk wordt.

Algemeene Toestand.

De heer *Prof. Dr Martens* stelt de vraag hoe de Commissie nog nuttig werk kan verrichten, en *of van de Commissie uit, geen voeling zou moeten aangeknoopt worden met de passieven, niet rechtstreeks, maar doer bemiddelingspersonen.*

De heer *Prof. Dr Martens* vraagt of het niet wenschelijk zou zijn, dat er *van Holland uit een bureel tot stand komt, dat door bemiddeling van den heer Kievit de Jonghe en andere menschen die invloed hebben, de voeling tusschen de passieven en de activisten zou trachten te bewerken.*

Vervolgens houdt de Commissie van Zaakgelastigen zich bezig met de kwestie van de toenadering tot de passieven en er wordt een plan opgemaakt. Overeengekomen wordt met de uitwerking van dat plan te beginnen vanaf aanstaande week. De heer Voorzitter zal dit plan bij den heer Konsul, Dr Asmis, indienen en het verzoek doen dat zooveel mogelijk de noodige passen zouden verleend worden.

Wat de betrekkingen met de passieven betreft, de heeren Dr De Pla en Ad. Henderickx, zouden reeds overmorgen naar Holland afreizen, de heer Joris, Maandag en ook Dr Martens die zich in betrekking zou stellen met den heer Dr Jacob.

NA DEN VREDE, ZOU ER, VOOR WAT DE PERS AANGAAT, EEN GEHEIM FONDS TOT STAND KOMEN WAAROVER DE HEER KONSUL Dr ASMIS OP DIT OOGENBLIK NOG GEEN BIJZONDERHEDEN KAN MEDEDEELEN (1). IN HOLLAND ZOU, ONDER LEIDING VAN DE COMMISSIE, EEN BLAD GESTICHT WORDEN DAT DAN IN PERSENSTRIJD ZOU TREDEN MET DE MEER PASSIEFGEZINDE BLADEN, DIE HIER LATER ZOUDEN VERSCHIJNEN (2).

De heer Verwaltungschef heeft den « oproep aan het Vlaamsche Volk » nog niet kunnen instudeeren, heer Konsul, Dr Asmis wel, die het stuk gematigd en zakelijk genoemd heeft. Wat de oproep aan de volkeren, of een schrijven aan President Wilson aangaat, daarvoor is weliswaar de haast niet zoo groot, maar de zaak is toch dringend. Deze oproep aan de volkeren of het schrijven aan Wilson zou niet alleen ondertekend worden door de Commissie of door sommige leden van de Commissie, maar zoo mogelijk ook door meer passief gezinde Vlamingen.

De heer *Leo Meert* deelt mede dat hij in de « Nieuwe Courant » een open brief heeft gelezen, welke door het « Vlaamsch Belgisch Verbond » in Holland aan den Koning gericht is en waarin zeer ten gunste van onze Vlaamsche zaak opgetreden wordt. Het stuk draagt de handteekening van *Van Cauwelaert*.

Na een bespreking waaraan al de aanwezige leden deel nemen wordt de volgende brief aan den heer Verwaltungschef gezonden :

Brussel, 19 October 1918

Heer Verwaltungschef,

Wij hebben de eer U mede te deelen dat de Commissie van Zaakgelastigden (Flamischer Beirat) het vaste inzicht heeft zich zoohaast mogelijk te Den Haag te vestigen. Zelfs, indien de leden der Commissie voorloopig zich naar andere plaatsen zouden begeven, zullen zij trachten ten spoedigste zich in Den Haag te ontmoeten, om aldaar een Vlaamsch komiteit te vormen.

Wij bidden U ons te laten weten of den heer Rittmeister, Dr Behrens bevoegd zal zijn om met ons over die gewichtige zaken te onderhandelen en welke de maatregelen zijn, die van nu af reeds zullen getroffen worden om ons plan te kunnen verwezenlijken.

HET GAAT HIER OM EEN VLAAMSCH KOMITEIT DAT VAN HOLLAND UIT VOOR VLAANDEREN ZOU WERKEN, ZOOALS BIJ VORBEELD HET IERSCH KOMITEIT VOOR IERLAND WERKT VAN UIT BERLIJN.

Met de meeste hoogachting,
Namens de Commissie van Zaakgelastigden,
De Voorzitter.

---

(1) DIT BEWIJST GENOEG DAT DE DUITSCHERS, AL DWONGEN ZE DE ACTIVISTEN ZICH ACHTER DE PASSIVISTEN TE VERSCHUILEN, GEENSZINS AAN HUN « FLAMENPOLITIK » VERZAAKTEN

(2) DIT WERD OOK NA DEN OORLOG VERWEZENLIJKT.

De heer Dr A. Depla brengt verslag uit over zijn verblijf in Holland : *De heer Dr A. Depla is geweest bij den heer Van Zon, Secretaris van het « ALGEMEEN NEDERLANDSCH VERBOND », welke veel sympathie voor onze zaak gevoelt. De heer Dr Depla heeft dan een onderhoud gehad met den heer Kiewit de Jonghe (voorzitter van dit Verbond N. v. d. S.), ONDERHOUD DAT 2 1/2 UUR GE-
DUURD HEEFT EN DAT VOOR DOEL HAD DIENS BEMIDDELING IN TE ROEPEN OM IN BETREKKING TE KOMEN MET PASSIEVE LEIDERS, INZONDERHEID MET DEN HEER FR. VAN CAUWELAERT ONTVANGEN TE WORDEN. De heer Kiewit de Jonghe heeft al zijn invloed toegezegd om tot een resultaat te komen en hij was ook van meening dat het niet noodig was bij den heer Persijn of iemand anders te gaan. De heer Kiewit de Jonghe heeft den heer Dr Depla ook gezegd : « GIJ MOET VAN HET TOONEEL VERDWIJNEN EN GIJ MOOGT DE PASSIEVEN IN HUN WERKING NIET BELEMMEREN ».* De heer Kiewit de Jonghe drukt er op dat, ingeval wij uitwijken, wij niet naar Duitschland mogen gaan, om niet den schijn te verwekken alsof wij Duitsche agenten zouden zijn. (Alsof iemand daar nog kon aan twifelen... N. v. d. S.). De heer Dr Denlas deelt ook mede dat hij in Hollandsche kranten kennis genomen heeft van een telegram van Fr. Van Cauwelaert aan den Koning en een telegram aan den Minister-President Cooreman.

De heer Voorzitter deelt mede dat de heer Konsul Dr Asmis, hem verklaard heeft, dat er werkelijk spraak van is om hier een voorloopige regeering in te stellen na den wapenstilstand, maar dat hij nog niet weet uit welke personen die voorloopige regeering zal bestaan en welk stelsel men zal aannemen. Het stelsel van den heer baron von der Lancken is, dat de voorloopige regeering zou samengesteld worden uit de bijzonderste heeren van het Nationaal komiteit, terwijl dat van den heer Verwaltungschef een heel ander stelsel is. Indien echter toch het Nationaal komiteit daarvoor in aanmerking zou moeten komen, dan zou de heer Verwaltungschef voorstellen dat daarbij zouden gevoegd worden menschen als KAMIEL HUYSMANS, ANSEELE EN FR. VAN CAUWELAERT.

De heer Prof. Dr A. Martens brengt verslag uit over zijn werkzaamheden in Nederland : Voor hij vertrokken is, heeft hij zich in verbinding gesteld met den heer Dr Jacob, om met hem de reis naar Holland te ondernemen. De heer Dr Jacob had toegezegd om af te reizen, maar is op het laatste oogenblik niet verschenen. Prof. Dr Martens vernam dat Dr Jacob een brief geschreven heeft aan den Heer Gerretson, opdat deze al zijn invloed zou aanwenden om zoohaast mogelijk de amnestie voor de leden van den Raad van Vlaanderen te bewerken. De heer Prof. Dr Martens heeft zich in Holland in betrekking gesteld met den heer Kiewit de Jonghe. Tijdens het eerste onderhoud reeds stelde de heer Prof. Dr Martens de vraag hoe de heer Kiewit de Jonghe zich de beoordeeling van het activisme voorstelt of hoe het activisme in zijn kringen, bij voorbeeld, in het algemeen Nederlandsch Verbond, beoordeeld wordt. De heer Kiewit de Jonghe antwoordde daarop « Wij zien in het acti-

visme twee soorten menschen; wij zien er de oude Vlamingen, die wij altijd gekend hebben, die voor de zaak zelf werken en die wij zullen beoordeelen; dan zien wij er ook anderen in, die zouden moeten verwijderd worden. De activisten zouden zich nu een tijdje moeten stil houden, meende verder de heer Kiewit de Jonghe, waarop Prof. Dr Martens deed gelden dat hij integendeel meende dat het absoluut noodzakelijk was allerlei soorten van misbegrippen op te helderen die in Holland omtrent het activisme bestaan. Op de vraag van Prof. Dr Martens, of de heer Kiewit de Jonghe bereid zou wezen als bemiddelaar op te treden tusschen activisten en passieven, antwoordde deze dat hij daarvoor te vinden was. De heer Prof. Martens deelde aan den heer Kiewit de Jonghe mede dat hij voornamelijk naar Holland gekomen was om voeling te zoeken met J. Hoste Jr. en denzelfden dag nog zond de heer Kiewit de Jonghe een telegram aan den heer Hoste. Twee dagen later werd Prof. Martens bij den heer Kiewit de Jonghe verzocht en deze deelde hem mede dat waarschijnlijk a. s. Dinsdag een onderhoud zou plaats hebben met den heer Hoste, ten huize van den heer Kiewit de Jonghe.

Met het oog op dit onderhoud is Prof. Martens naar Brussel afge-reisd om de Commissie van Zaakgelastigden te raadplegen.

Verder deelt Prof. Martens mede **DAT DE HEER KIEWIT DE JONGHE HET BEZOEK ONTVANGEN HEEFT VAN DEN HEER HULLEBROECK (1) DIE DEN HEER KIEWIT DE JONGHE GEZEGD HAD DAT NU DE BEURT GEKOMEN IS VOOR DE PASSIEVEN OM HANDELEND OP TE TREDEN, MAAR DAT ZULKS NIET BEDUIDDE DAT DE ACTIVISTEN ZOULDEN OVER BOORD GEWORPEN WORDEN, DAT GETRACHT ZOU MOETEN WORDEN DE BESTAANDE MISVERSTANDEN UIT DEN WEG TE RUIMEN EN DAT DAN ZOU GEZIEN WORDEN MET WELKE ACTIVISTISCHE PERSONALITEITEN MEN ZOU KUNNEN SAMENWERKEN.**

Tijdens het derde onderhoud dat Prof. Martens had met den heer Kiewit de Jonghe, zegde deze « Gij zoudt u tot den Koning moeten wenden, niet om schuld te bekennen, maar met een manifest waarbij ge verklaart dat ge u, ingeval den Koning het noodig oordeelt, ter beschikking zoudt stellen om beoordeeld te worden ». Prof. Martens heeft daarop geantwoord dat dit misschien op zeker oogenblik een politieke daad zou kunnen zijn, maar dat hij desaan gaande de opvatting der activistische leiders niet kende; Prof. Martens heeft ook gesproken met den groep van Prof. Bodenstern, Van Es, Van Vessem en andere. Een zeer belangrijke bespreking heeft hij gevoerd met den heer Dr Behrens; bespreking waarover Prof. Martens breedvoerig uitwijdt. Heden Zaterdag namiddag, zal in de « Verwaltung » een bijeenkomst plaats hebben van enkele heeren met den heer Dr Behrens. Prof. Martens gelooft dat de Commissie van Zaakgelastigden hier wel ernstig werk verricht, maar meent dat het nood-

---

(1) De heer Hullebroeck is een intieme vriend van den heer Van Cauwe-laert. Zooals de heer Hullebroeck voorspelt is het ook gebeurd.

zakelijk is dat zij zoohaast mogelijk naar Holland zou gaan en naar den Haag. Verder is het een dringende vereischte dat in Holland een persbureau en een informatiebureau opgericht worden.

De Voorzitter geeft verslag over de bijeenkomst bij den heer Verwaltungschef.

De heer Verwaltungschef heeft bij het begin der vergadering gezegd dat het ging om de basis te leggen voor de gedragslijn der Duitschers tegenover de activisten in Holland.

BIJ EEN INLEIDEND WOORD ZEGDE KONSUL ASMIS REEDS DAT GEHEEL DE VLAAMSCH-DEUTSCHE ACTIE AAN DE PASSIEVEN MOET OVERGELATEN WORDEN.

De Decker heeft geantwoord dat de aanwezige leden van de C. v. Z. zich beschouwden als haar afgevaardigden en dat in den schoot der C. v. Z. verslag zou uitgebracht worden. Daarna heeft Prof. De Decker het standpunt der C. v. Z. uiteengezet : zij, die eenvoudige beambten zijn geweest kunnen hier blijven, maar zij, die aan DAADWERKELIJKE VLAAMSCH-DEUTSCHE POLITIEK (1) hebben gedaan, dienen tijdelijk het land te verlaten. De heer Verwaltungschef heeft zich daarmee akkoord verklaard.

Over het tweede punt werd beslist dat Mevr. Meert, Mevr. Simons en de Dames van Volksopbeuring in Holland een inlichtingsbureau zouden oprichten en dat te dien einde een Hollandsch-Vlaamsch Comité zou gesticht worden, met name Nederlandsch Steuncomité voor Vlamingen. Uit de bespreking van het derde punt bleek namelijk dat Konsul Asmis het activisme wil achterwege laten, terwijl Prof. De Decker deed gelden dat het activisme nu de grootste diensten kan bewijzen aan Vlaanderen.

VAN CAUWELAERT WORDT LANGS OM MEER RADIKALER, BEWEERT KONSUL ASMIS, EN BINNEN KORTEN TIJD ZAL HIJ OOK WEL HET RADIKAALSTE PROGRAMMA AANKLEVEN. Daar tegenover heeft Prof. De Decker het programma van de C. v. Z. verdedigd en gezegd dat wij natuurlijk wel de minderheid zullen zijn, maar dat, als een minderheid intellectueel en radikaal is, zij grooten invloed kan uitoefenen.

Een uitvoerige gedachtenwisseling wordt gehouden over de gedragslijn, door den heer Prof. Dr. Martens, eventueel te volgen bij een mogelijk onderhoud met den heer J. Hoste Jr.

De heer Prof. Martens zelf vestigt er de aandacht op dat dit onderhoud streng vertrouwelijk moet zijn. Als een bijzonder punt en als algemeene opvatting stipt hij aan dat niet de indruk mag nagelaten worden als zouden de activisten kapituleeren tegenover de passieven en als zouden de activisten geneigd zijn maar het minst terug te nemen van de daden, die gedurende den oorlog werden gepleegd.

---

(1) Wanneer zij het zelf bekennen... Wie zou er dan nog durven beweren dat ze niet verraadden, dat ze niet heulden met den vijand van hun land?

DE ALGEMEENE GEDRAGSLIJN IN DE TOEKOMST ZAL ZIJN, DE ONAFHANKELIJKHEID VAN HET ACTIVISME TEGENOVER DE DUITSCHE POLITIEK (1). Wat het punt samenwerking betreft, zoo staat de Commissie op het standpunt dat zij bereid is in samenwerking te treden met de passieven, als het mogelijk is, maar desnoods tegen de passieven als het moet, maar in ieder geval met het oog op het streven naar het activistisch ideaal. Aangaande een mogelijke amnestie zal er op gewezen kunnen worden dat die niet alleen voor de activisten gelden zou, maar ook voor duizende Belgen, die met de bezetting hebben medegewerkt. (De aandacht wordt hierbij gevestigd op de studie betreffende het amnestie-vraagstuk, van Prof. Kaufmann). Voor wat uitleggingen betreft aangaande de « Proclamatie aan het Duitse volk » van den R. v. Vl., wordt verwezen naar de brochure van den heer Leo Meert, Bl. 26. Ingeval de heer Hoste de vraag zou stellen of de activisten bereid zijn een manifest aan den Koning te zenden, vraag die reeds door den heer Kiewit de Jonghe gesteld werd, zal Prof. Martens antwoorden dat de activisten niets te vreezen hebben, ook niet den Koning, en dat zij geen enkelen schijn van schuld zullen aanvaarden : een manifest aan den Koning, in den zin zooals door den heer Kiewit de Jonghe bedoeld werd, zou een bekentenis van schuld wezen. Prof. Martens zal ook er op wijzen dat de « Raad van Vlaanderen » nooit een anti-dynastische stelling heeft-ingenomen (1). Over de argumenten die, met het oog op het verwijt van de medewerking met de Duitse bezetting, zouden kunnen ingeroepen worden, wordt een uiteengeloopen bespreking gehouden. Prof. Martens zal verwijzen naar de verkregen resultaten, de koppigheid der Belgische regeering, het gevaar van een ongelijke verduitsching en zelfs eener mogelijke annexatie bij een eventueele Duitse overwinning.

Prof. Van den Berghe. — Daar wij over de militaire wapenen niet beschikten om ons te verdedigen tegen het mogelijk gevolg van zulke overwinning, hebben wij des te gretiger de geestelijke wapenen aangegrepen en hebben in het belang van het Vlaamsche volk en van zijn zelfstandigheid alle gelegenheden gebruikt om het stambewustzijn op te wekken en te versterken.

Prof. Martens zal, onmiddellijk na zijn onderhoud met den heer Hoste uitvoerige nota's nemen.

Prof. Martens was ook hoofdzakelijk naar Brussel gekomen om te spreken over de inrichting van eens persbureau en over het steuncomité. Hij drukt er nog eens op dat het, naar zijn ervaring, dringend noodzakelijk is, dat enkele leden van de Commissie van Zaakgelastigden naar Holland zouden gaan, daar anders de activistische actie in Holland verbrokkeld wordt. De Commissie van Zaakgelastigden moet alles centraliseeren.

---

(1) EN ZEGGEN DAT ER TOCH ZOO VELEN ZIJN DIE ZICH AAN DIE VERRADERLIJKE KOMEDIE LATEN SNAPPEN.

(1) Met wie houdt men den zot?

VERSLAG OVER DE FLAMENPOLITIK VOOR HET TIJDPERK
VAN 1 TOT 15 OCTOBER 1918.

Verslag n° 11

In den aanvang zagen de Vlamingen de ontwikkeling van den algemeenen toestand met kalmte aan. De leiders zagen echter duidelijk in dat zij in geval van een terugkeer van de Belgische regeering het land zouden moeten verlaten, maar zij verwachtten deze gebeurlijkheid niet in een nabije toekomst. Het was slechts nadat de inneming van Oostende en Brugge bekend werd en dat Gent ook zich in het bereik der krijgsverrichtingen bevond, dat de Vlamingen die een politieke rol hadden gespeeld onmiddellijk ongerust werden en aandrongen om het land te verlaten. — De meesten onder hen zouden zich naar Holland begeven; anderen naar Duitschland. In beide landen werden hulpinrichtingen tot stand gebracht om degenen te helpen, die geen vaderland meer gingen hebben. In België zelf ook wordt al het mogelijke gedaan om de Vlamingen (!) ter hulp te komen en hun bitter lot te verzachten. Over het algemeen denken de Vlamingen (de activisten; men vergeet niet dat een Duitscher aan het woord is N. v. d. S.) dat zij niets te vreezen hebben voor hun leven noch voor hun goed, tenzij in de eerste weken na den terugkeer van de Belgische regeering, 't is te zeggen gedurende de ontruiming van het Belgisch grondgebied door het Duitsche leger. Een groot gedeelte onder hen wenscht dus in het land te blijven en ergens in een verloren hoekje te wachten totdat de eerste dagen van opwinding voorbij zijn.

Ondanks het waarschijnlijk vertrek van de meerderheid dergenen, die tot nog toe het Vlaamsche activisme in België hebben geleid, *zijn de vooruitzichten niet ongunstig voor de Vlaamsche beweging. Eene reeks aanwijzingen schijnen te willen bewijzen, dat, na het heengaan der activisten, de passivisten de leiding zullen opnemen van den strijd der Vlamingen om de vrijheid. Door het gunstig programma dat zij in Augustus nog hebben opgemaakt, hebben de Unionisten zich eene samenwerking met de passivisten gemakkelijk gemaakt.*

Anders is het gesteld met de « Jong Vlamingen ». Zij zullen zich ook in den eersten tijd zooveel mogelijk afzijdig moeten houden in het belang der Vlaamsche beweging als zoodanig. — *De wensch in hunne middens uitgesproken om Englands hulp in te roepen, nu Duitschland hunne verlangens niet meer kan verwezenlijken, kan door de tegenpartij niet ernstig opgenomen worden. Het is slechts wanneer de gematigde elementen in den schoot der Vlaamsche beweging de zegepraal der onafhankelijke strekkingen van Vlaanderen zullen verzekerd hebben, dat de uiterste wenschen der « Jong Vlamingen » een zekere kans op verwezenlijking zouden hebben en zich openbaar zouden mogen uiten.*

De sterkste steun voor de toekomstige beweging als zoodanig zou

kunnen zijn de *Vlaamsche frontpartij*, waarover reeds dikwijls verslag werd uitgebracht.

Deze partij steunt op het gematigd unionistisch programma, wijst steun van Duitsche zijde af zonder nochtans eene scherpe vijandigheid tegenover Duitschland aan den dag te leggen, eischt « een Vrij Vlaanderen in een Vrij België » en daarenboven eene vergoeding voor de oorlogsschade door Duitschland aangericht. — *Indien, zooals men zich er na eene ontruiming van België moet aan verwachten, de Belgische regeering van de handen der katholieken overging in die van de liberalen, zou de scheidingsgedachte zeer waarschijnlijk een aanzienlijken steun verwerven van de zijde der Kerk. In een zelfstandig geworden Vlaanderen zal er voor een onbepaalden tijd eene katholieke meerderheid bestaan, en, bijgevolg, zal de thans overheerschende invloed voor de katholieke middens kunnen voortduren.*

Noodzakelijkerwijze zal deze ontwikkeling haren weerslag hebben op de sociaal-democratische partij, die natuurlijk eene ontwikkeling in tegenovergestelden zin zal verlangen. Het is nochtans zeer bevredigend vast te stellen, dat de sociaal-democratische leider, *Anseele*, die in het land gebleven is, zich geenszins anti-Duitsch toont en dat hij zich zelf bereid heeft verklaard de Duitsche belangen te Gent te beschermen, zoodanig dat men gebeurlijk bij eene ontruiming van Gent aan hem zou kunnen denken voor het bekleeden van het ambt van burgemeester.

Zoo eindigde in bezet gebied het activisme. Het versmachtte in schande en lafheid.

Het eindigde — maar zijn GEEST woekerde voort. En degenen die dachten dat ze voor dien GEEST niet hoefden op hun hoede te zijn, dragen er schuld aan dat, *deze geest drie jaar na den oorlog heimelijk gevaarlijker is DAN TEN TIJDE DER DUITSCHERS...*

RUDIGER

Flamenpolitik

Een « Front » aanval.

RUDIGER. — FLAMENPOLITIK

1922